

**ספרות עברית וכללית
לעולים חדשים**

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון : שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20
בנושא "החברה הישראלית - בין שבר לאיחוי") (25x2) – 50 נקודות
פרק שני : ספרי קריאה (1x50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
שני הפרקים בבחינה הם חובה.
ענו על השאלות על פי ההוראות האלה :
מן הפרק הראשון (שירה) ענו על שתי שאלות.
מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענו על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : (1) רשימת יצירות.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.
- ד. הוראות מיוחדות :
- (1) רשמו בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.
 - (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
 - (3) שמו לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
 - (4) לנבחנים אינטרניים : חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה : תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה

(שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית —

בין שבר לאיחוי")

(50 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

נערה מן הקטמונים (חתך-ארץ) / מירי בן שמחון

נערה שחורה עם חטטים בפנים

עליזה אלפנדרי

במקום שנועד לאנשים אחרים

מכבסת את בגדיה

כמי שעושה הטוב בעיני אלהים

אחר כך תדיח רצפה

ותתקן פרחים באגרטל

היא מתאימה את צבע החלצה לחצאית

היא לא שמה על החטטים בפנים

היא שמה על זה שכבה עבה של "מיק אפ"

ולא רואים כל כך.

בכלל זכיותיה והצלחותיה לא תלויות בזה

היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר

ואמונה היטב על מי "בסדר" מי "לא בסדר".

מדי פעם יש לה התפרצויות, אבל בצדק

בהתחשב בעבודה שכל כך הרבה אנשים לא יודעים איך להתנהג

זה הטבע שלה

היא לא סובלת את כל אלה שאומרים שטויות

שאין להם טעם

ושלא שומרים על הכבוד שלהם

אמא שלה מתה מהתקף לב כשהיתה קטנה

ואבא שלה שרת בבית ספר ממלכתי דתי על יד הפית

היא אוהבת את האח שלה יעקב

שהתקדם בחיים

והוא אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה

אחראי על כך וקך עובדים

שְׁמִקְבָּלִים אֶת הַמְשָׁכָת מִיָּדוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד.
 הִיא כְּתֻבָּת וּמִסְפִּיקָה 120 מַלְיָם בְּדָקָה
 הַעֲבוּדָה זֶה הַדָּבָר הַכִּי חָשׁוּב בְּשִׁבְלָה בְּחַיִּים
 כָּל בֶּקֶר בֶּ-30: 7 בְּדִיוֹק רֹאִים אוֹתָהּ בְּתַחֲנָה
 (יֵשׁ לָהּ קִבְיָעוֹת וְגַם הַפְּנִסִּיהַ שֶׁלָּהּ מְסֻדָּרֶת).
 בְּשָׁעוֹת הַפְּנִיּוֹת הִיא סוֹרֶגֶת גּוֹבֵלָנִים
 שֶׁקֶנְתָּה בְּעִיר הַעֲתִיקָה בְּשִׁבְתָּ.
 אֲשֶׁר מִתְקַשֵּׁר לַפְּעָמִים מִן הַמוֹסָד
 אֲבָל הִיא לֹא מְרָאָה לוֹ פָּנִים כָּל כָּד
 זֶה טוֹב בְּשִׁבְלִי שֶׁיֵּדַע שֶׁהִיא רְצִינִית
 וְשֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב שֶׁהִיא תִּסְכָּכִים לַפְּנֵי הַחֲתָנָה.
 לַפְּעָמִים הִיא יוֹצֵאת עִם אֶחָ שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב לְסָרֵט
 מְגַלַּח לְמִשְׁעָי וּבְנֵעֵלִים מְצַחֲחוֹת
 וְכָל הַשְׁכוּנָה רוֹאָה שֶׁהִיא מְבֻלָּה
 וְהֵשֵׁם שֶׁלָּהּ נִשְׁאָר נָקִי.
 כֻּלָּם בְּשִׁכּוּנָה יוֹדְעִים שֶׁעֲלִיָּזָה הִיא בְּחוּרָה לֹלֵא רָבֵב
 אוֹמְרֶת "שְׁלוֹם" ו"מָה שְׁלוֹם הַיְלָדִים"
 יוֹדַעַת לְתַפֵּר וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵית
 בְּחוּרָה רְצִינִית.
 יוֹם יָבוֹא וְהַמָּזָל שֶׁלָּהּ יָבוֹא גַם כֵּן
 יָבוֹא בְּחוּר לְעֵנֶן וְהִיא תִּתְחַתֵּן
 וְתוֹלִיד יְלָדִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
 וְיַעֲרִיכוּ אֶת הָאִמָּא שֶׁלָּהֶם.

מה מאפיין את התנהגותה של עליזה אלפנדרי על פי השיר , ומהי לדעתכם היחס של המשוררת
 להתנהגות זו? הסבירו והדגימו את דבריכם.

2. לפניכם שיר בלי שם (המתחיל במילים "סלימה את דומעת") מאת אמירה הס.

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בית 1

סלימה את דומעת שם עדן ליד הפריז'ידר עם בלוק הקרח על
העינים שלי
זה היה בצריף הפח
שום קוסם מארץ עוצו לי לאן לרוץ לא בא
ממסמרת נפשי שלא תפרח
עמדתי לידך סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

בית 2

יש לילות שזכרון קקטוסים מעקצים בלשון ובגוף
פי אכלתי מפרי דעת הצפר

בית 3

הו ריח נרקיסים משכר
מושך רגלי ילד לרוץ עמק בתוך בצת נחל קישון
וזרים בידיו —
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקיצתני אל בקר שכלו שכר ושעת בין שמשות אדירה חפנה אל תוכי ילדה קלת גוף נושמת נוף פרוש לכל
גולה אל עולמו.

בית 4

הייתי עשוייה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקות בפרח מסרק שולמית

בית 5

מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל ימים נקשים ואת עודך
נצן מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. ורק אני נצבתי לך מרחוק על שפת היאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

בית 6

עיניך פה קטנות ויוקדות רגש סתום
כמו חד חנית
כמו יחלום מלטש
בין עיי חרבות שמחתך
עוד בך דקלים ועסיס התמר.

תארו והסבירו את התפקיד של שלושה מתיאורי הטבע בשיר לבניית משמעותו.

3. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

נעילה / פרץ דרור בנאי

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לא עוֹד זֶר בְּעִירִי
כִּי לְוִיִּיתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה
עַד הִיִּיתִי לְמַתִּיחַת כְּבִישִׁים תְּדוּשִׁים

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן מַעֲבָרִי
וְקִיּוּמִי פֶּה שׁוֹב אֵינְנוּ מִתְּנָה
אֲנָשִׁים מְבַרְכִּים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרָחוּב

יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁחוּ פַעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד
אֲזַי לֹא נוֹרָא

אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְהַי הַזֹּאת כְּאֵלּוֹ נוֹלֶדְתִּי בָּהּ
כִּכָּה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְּגַבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסַּכָּנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מִתְּנָה
וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

על פי שיר זה, מה הם הקשיים של המהגר לארץ? האם הוא התגבר על קשיים אלה? הסבירו והדגישו את דבריכם.

4. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

תיקון הריחות/ ארז ביטון

מה אתם רוצים ממני,
טעם ערק וריח זעפרן צורב,
אני כבר לא אותו הילד,
אבוד בין רגלים שמשחק סנוקר
בקפה מרקו
בלד.
עכשו חברים
אני לומד לאכל גלידה מבדלח
מאוטו שמשמיע קולות של צפורים
בערב,
אני לומד לפתח דלתות
בתבות נגינה עתיקות.

עכשו
נשים בטעם תות-שדה
מלמדות אותי להריח כריכות של שקספיר
מן המאה השבע עשרה
מלמדות אותי לשחק בחתול סימי
בתוך סלון ירק
חברים.

הסבירו את התרומה של שם השיר לבניית משמעות השיר.

5. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

והגירת הורי / יהודה עמיחי

והגירת הורי לא נרעָה בי.
דמי ממשיך עדין לשקשק בדפנותי
גם אחר שכבר הנח הפלי על מקומו.
והגירת הורי לא נרעָה בי.
רוחות זמן רב על אבנים.
האדמה שוכחת צעדי דורכים בה.
גורל נורא. קטעי שיחה אחר תצות.
השג ונסיגה. לילה מזכיר יום משפית.
עיני שהסתכלו זמן רב לתוך מדבר גדול
ונרעו מעט. אשה אחת. כללי משחק
שלא הסבירו לי היטב. חקי פאב וכבד.
עוד עקשו לבי, בקשי ישתרפר
בלחם אהבתו היומיומית. הורי במו הגירתם.
על אם הדרך, בה אני תמיד יתום בלי אם,
צעיר מדי בשביל למות, זקן מדי למשחקים.
ועיפות חוצב וריקנות המחצבה בגוף אחד.
ארכאולוגיה של עתיד, בתי נכות
של מה שלא היה. והגירת הורי
לא נרעָה בי, ומעמים מרים למדתי
שפות מרות למען שתיקתי
בין הבתים, אשר דומים לאגניות תמיד.
וכבר עורקי וגם גידי כסבד
של חבלים שלא אתיר. ואחר כך
מותי וסוף להגירת הורי.

על פי שיר זה, הסבירו והדגימו את ההשפעה של ההגירה של ההורים של הדובר על חייו.

6. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

סיפור על הסבתא / אריה סיון

אתה רוצה לדעת מה היה פה פעם במקום הזה

לפני הכביש והבתים ואילנות הסרק?

חול היה פה פעם במקום הזה, חול בתולי

וסבתך הייתה הולכת פה מתחת לשקמה

5 וצפרים היו תוקעות מקוריהן בפרי הלא מוגן

ומציצות מעל ראשה את ציוצי המלחמה הנוראה מכל —

המלחמה על שטח המחיה.

וסבתך, עלמה תמה, חשבה לפי תמה

כי אלו הן סימפוניות מפלאות

10 לכבוד השחר הבוקע מחדש,

אולי אפילו לכבודה.

ונה הביא אותה להתישב פה, במקום הזה —

ונאת השאָר אתה יודע, בנדי.

שיר זה מציג "סיפור על הסבתא".

מה אפשר ללמוד מן ה"סיפור על הסבתא" על החיים בארץ? הסבירו והדגו את דבריכם.

פרק שני — ספרי קריאה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7-8

שימו לב: בשאלות 7-8 אפשר לענות רק על פי אחד מספרי הקריאה שלפניכם.

קלקידן / דורית אורגד ; הכלב היהודי / אשר קרביץ

7. תארו והסבירו כיצד צורך בקשר אנושי קרוב בא לידי ביטוי בספר שקראתם.
8. תחושות של חרדה, כישלון ואכזבה באות לידי ביטוי ביצירות ספרות רבות. הסבירו והדגימו כיצד תחושות כאלה באות לידי ביטוי בספר שקראתם, וכיצד מתמודדת אתן הדמות המרכזית בספר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך